

הבריחה מאיראן

בשנת 1981 עליתי לארץ-ישראל, וגרנו זמן מה במרכז קליטה. שם התיידדתי עם אלמנה צעירה, אם לארבעה ילדים, שהגיעה מאיראן שנה וחצי לפנינו. האלמנה אמנם התגוררה בדירה קטנה בת חדר אחד, ועבדה כפקידה בסניף הדואר המקומי, אולם אישיותה הקרינה אצילות, שרמזה על עבר מפואר. בתי בת האחת-עשרה, דליה, התיידדה עם בתה, דולי, וכך התוודעתי לסיפור חייה.

באיראן הם חיו חיי עושר. היו להם משרתים, מכוניות פאר ומדי פעם נסעו לחופשות יקרות בחו"ל. לפתע התרחשה ההפיכה, השח הודה, והחל שלטון הטרור נגד היהודים. יום אחד נכנסה חבורה של בריונים לחנות השטיחים של בעלה, וירתה בו למוות. הם הכתימו את קירות החנות בכתמי דם, וטענו, שקרבנם היה סוכן של השח. כאשר נודעה הטרגדיה המזעזעת לאלמנה, היא ידעה, שהיא חייבת לעזוב את איראן מיד, כדי להציל את חייה ואת חיי הילדים. תוך כדי ניסיונות נואשים לשמור על שליטה עצמית, יצרה קשר עם אדם, שהיה ידוע בעזרתו ליהודים לברוח לתורכיה דרך ההרים. היא נאלצה להשאיר את כל רכושה באיראן, מכיוון שעבור כל נסיעה צריך היה לקבל אישור מן השלטונות, וכל ניסיון למכור חפצים היה מעורר חשד. היא לא יכלה לספר על תוכניותיה לאיש, אף לא לילדים. היא לא יכלה לארוז מזוודות, כי חששה שהשכנים יראו וידווחו למשטרה.

עוד היא רועדת כולה, ומנסה שלא להפגין כלפי חוץ את האימה שבלבה, לקחה את הכסף המזומן ואת היהלומים שהיו ברשותה, ואמרה לילדים שהם הולכים לערוך קניות. כך עזבה את ביתה בידיעה שלעולם לא תשוב אליו. בחשכת הלילה נפגשו בפרברי טהרן עם מורה הדרך שלהם. האלמנה מסרה לו את רוב כספה, ומרגע זה ואילך החל הסיוט הנוראי עבור האלמנה האמיצה וארבעת ילדיה.

במשך הימים הראשונים נאלצו לרכב מדי יום שמונה-עשרה שעות על גבי גמלים. סבלם היה כה נורא שהם הרגישו שהם על סף התמוטטות. אותם ימים גרמו לאם נזק בלתי הפיך לגב, אבל בכל פעם שהתלוננו, איים עליהם המדריך, שהוא יתקע כדור בראשו של זה שיאמר עוד מילה אחת. לא הייתה להם ברירה אלא להמשיך ולשתוק. באחד השלבים של המסע התנפלו עליהם שוודים, שנהגו לארוב ליהודים שנמלטו מאיראן. הם שדדו מהאם את שארית כספה ואת מעט היהלומים שנותרו לה.

ביום הם סבלו מהשמש היוקדת, ובלילה קפאו מקור. כאשר ההרים הפכו תלולים יותר, עברו לרכיבה על חמורים. השבילים היו בדרך כלל כה צרים, שפסיעה אחת לא נכונה יכלה לגרום למוות ודאי, כי החמור עם רוכבו היו צונחים לתהום הפעורה מתחתם. פעם, כשנחפזו לחצות נהר קפוא, נשמטו נעליהם וצנחו אל תוך מימי הנהר המזוהמים. כאשר הגיעו אל הגדה השנייה, נאלצו לצעוד יחפים על גבי שיחי קקטוס דוקרניים ואבנים משוננות. הם התפתלו מכאב, ועשו מאמץ עילאי לא לפרוץ בכבי בעוד הקוצים והאבנים החדות פוצעים את בשרם. הילדה הקטנה הייתה בת שלוש, ולכן נאלצו האם ובנה לשאתה על הידיים. האם ובנה הבכור, שניהם מותשים מכאב ומעיפות, שניהם על סף התמוטטות, נשאו במסירות ובכוחות על אנושיים את הילדה הקטנה לפי תור.

בשלב אחר של המסע היה עליהם לעלות על גשר שברירי העשוי מחבלים, שהיה מתוח בין שני רכסי הרים מעל לוואדי עמוק. החבלים נראו כאילו הם בקושי נושאים את המשקל של עצמם. כאשר התבוננה האם כלפי מטה אל עומק התהום הפעורה מתחתם, היא קפאה מאימה, וצעקה שאינה מסוגלת להמשיך במסע. שוב שלף המדריך את אקדחו ואיים שיהרוג אותם אם לא ימשיכו במסע. האם הושיטה ידה לילדתה בת השלוש, והכריחה את עצמה לאחוז בחבלים בחוזקה, כשבתוכה היא רותחת מזעם על המדריך האיראני, שהאיץ בהם בקשיחות שכזאת.

לאחר שבועיים וחצי של עינוי מתמשך זה, הגיעה הקבוצה הקטנה של הפליטים היהודים אל הגבול הטורקי. והנה שם, אותו מדריך, שלאורך כל המסע היה כה קשות, חיבק לפתע כל אחד מהילדים בחום ואמר: "לפני שאני נפרד מכם, אני רוצה לומר לכם שגם אני יהודי. אני מצטער שהיה עלי להיות כה קשות. אילו הייתי חביב אליכם, לא הייתם מצליחים לסיים את המסע. נאלץ הייתי להפחיד אתכם, כדי שתמשיכו, אחרת לא הייתם מסוגלים להמשיך." דמעות נצצו בעינו כשאמר: "אני גאה בכל אחד מכם. כולכם גיבורים אמיתיים." ואז הסתובב ופנה לחזור לכיוון איראן.

